

NEW VISIONS AND APPROACHES FOR THE DEVELOPMENT OF THE GEORGIAN ECONOMY

Copyright © 2023 The Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: March 03, 2023
Published: March 18, 2023
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC18012023-34

Lali Okrotsvaridze,
Associate Professor
of Caucasus International University
Doctor of Social Sciences
ORCID. ID: 0009-0007-9719-417X
E-mail: lali.okrotsvaridze@ciu.edu.ge

ABSTRACT

In 1991, when Georgia declared its independence and moved from one formation (socialism), from the centralized planning of the national economy, to another formation, capitalist (market) relations, It has become necessary to integrate our national economy into the world economy. Thus our national economy found itself facing some dilemma as we moved from one governance, to another different governance, unknown market relations. We took the first steps in this direction, but in December 1991, illegal groups in the state organized it in an illegal way, the overthrow of the legitimately elected government and the wrong policies pursued by them have led the country to a difficult economic situation.

The question arises, what is needed to solve the problems before us?

For this, it is necessary to strengthen the interdependencies of the economies of different countries of the modern world economy, to develop integration processes at the macro and micro levels, from closed farms, to the intensive transition to an open economy and the development of the necessary domestic economy.

Keywords: *Integrating the economy, internationalization of personnel, legal framework, targeted programs, investment conditions, land consolidation, national economy.*

REFERENCES:

1. Avtandil Okrotsvaridze, Tengiz Lachkepiani, Lali Okrotsvaridze. "World economy". Manual. p. 264, 2010; (in Georgian)
2. Avtandil Okrotsvaridze, Magda Vadachkoria, Lali Okrotsvaridze. "Foreign economic relations". Manual. p. 261, 2009; (in Georgian)
3. Authors: Demur Giorkhelidze (group leader) Tamaz Kunchulia, Ioseb Sarjveladze, Teimuraz Jashi, Robin Ubilava, Yuza Chakvetadze, Kakha Nadiradze, Avtandil Okrotsvaridze, Mzevinar Ghoghoberidze, Saskatvelo Agricultural Development Concept 2012-2020; (in Georgian)
4. National Service of Georgia. "Agriculture of Georgia" 2020; (in Georgian)
5. Unified strategy of education and science 2017-2021; (in Georgian)
6. A. Okrotsvaridze, lecture course, subject - "International Economic Relations", 2021. (in Georgian)

ახლებური ხედვები და მიდგომები საქართველოს ეკონომიკის განვითარებისათვის

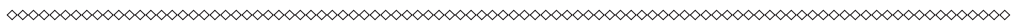
ლალი ოქროცვარიძე,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი,
სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი
ელ.ფოსტა: lali.okrotsvaridze@ciu.edu.ge

აბსტრაქტი

1991 წელს, როდესაც საქართველომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და ერთი ფორმაციიდან (სოციალ-ლიზმიდან) - სახალხო მეურნეობის გეგმაზომიერი ცენტრალიზებული დაგეგმვიდან, მეორე ფორმაციაზე - კაპიტალისტურ (საბაზრო) ურთიერთობებზე გადავიდა, დღის წესრიგში დადგა ეროვნული ეკონომიკის ინტეგრირების საკითხი მსოფლიო ეკონომიკაში, ამდენად ჩვენი ეროვნული ეკონომიკა აღმოჩნდა, რაღაც დილემის წინაშე, რადგან მმართველობის ერთი ფორმიდან გადავედით, მეორე განსხვავებულ - საბაზრო ურთიერთობებზე. პირველი ნაბიჯები გადავდგით, თუმცა ამავე წლის დეკემბერში მოხდა კანონიერად არჩეული ხელისუფლების დამხობა არაკანონიერი გზით, და მათ მიერ განხორციელებულმა არასწორმა პოლიტიკამ, ქვეყანა მიიყვანა მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობამდე, ეკონომიკა კი როგორც ვიცით არის პოლიტიკის შედეგად და ქვეყანა, როგორც პოლიტიკასაც განახორციელებს ისეთ ეკონომიკას მიიღებს.

ისმება კითხვა, რა არის საჭირო იმისათვის, რომ ჩვენს წინაშე არსებული პრობლემები გადაიჭრას? ამისათვის აუცილებელია თანამედროვე მსოფლიო მეურნეობისა და სხვა ქვეყნების ეკონომიკების ურთი-ერთდამოკიდებულებათა გაძლიერება, მაკრო და მიკრო დონეებზე ინტეგრაციული პროცესების განვი-თარება, ჩაკეტილი მეურნეობებიდან ღია ტიპის ეკონომიკაზე ინტენსიური გადასვლა და აუცილებელია შიდა მეურნეობის განვითარება.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკის ინტეგრირება, პერსონალის ინტერნაციონალიზაცია, სამართლებრივი ბაზა, მიზნობრივი პროგრამები, საინვესტიციო პირობები, მიწების კონსოლიდაცია, ეროვნული ეკონომიკა.

შესავალი

ჩვენთვის ცნობილია, რომ საქართველოში პრაქტიკულად საზოგადოების უმეტესმა ნაწილმა ბიზნესს, უმეტესად კი კომერციას მოკიდა ხელი. მაგრამ მენარმეობითი საქმიანობა, სამწუხაროდ ჩა-მორჩება დროის მოთხოვნებს. ე.ი. საბაზრო ურთი-ერთობებმა სრულიად ახალი, ჩვენთვის თითქმის უცნობი მოთხოვნები წარმოშვა. ახალ მოთხოვნებს კი ახლებური დროის შესაბამისი ხედვა და მართვა სჭირდება. მართალია საქართველოში თანდათანო-ბით იქმნება და იხვეწება ბიზნესის განვითარები-სათვის მეტად აუცილებელი სამართლებრივი ბაზა, ტარდება ეკონომიკური რეფორმები, მუშავდება მიზნობრივი პროგრამები, მოდელეები, კონცეფცი-ები, ქვეყანა ერთიანდება საერთაშორისო ორგა-ნიზაციებში, ჩნდება იმედის მომცემი ციფრები და ტენდენციები. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ეკონო-მიკურად უჭირს საქართველოს მშრომელ ხალხს, მის ინტელიგენციას, უჭირს თვით სახელმწიფოსაც, მით უმეტეს ზემოთ აღნიშნულ პრობლემებს ბოლო პერიოდში პანდემია კოვიდ 19-იც დაემატა.

ამიტომ, დღის წესრიგში დადგა დრო, დასკვნები გამოვიტანოთ იმ შეცდომებიდან, რომელიც მთელი 32 წლის განმავლობაში იქნა დაშვებული, და განვა-ხორციელოთ ახალი ხედვები, მიდგომები, როგორც პოლიტიკური, ისე ეკონომიკური მიმართულებით, მართალია კოვიდ-19-მა გარკვეული დაღი დაასვა ეროვნული ეკონომიკის განვითარებას, მაგრამ ჩვენი მედიცინა და მოსახლეობა ყოველთვის მზად იყო შეძლებისდაგვარად ესწავლა პანდემიასთან ცხოვრება და მოღვაწეობა.

საქართველოს ეროვნული ეკონომიკის განვი-თარებისათვის მნიშვნელოვანი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას. უპირველეს ყოვლისა კი საჭიროა:

- ა) თანამედროვე მოთხოვნებიდან გამომდინარე ავლზარდოთ კვალიფიციური სპეციალისტები და შევუქმნათ მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა მათი დასაქმებისათვის;
- ბ) სახელმწიფომ სწორი პოლიტიკა გაატაროს წარმოების სფეროების მიმართულებით;
- გ) გაუმჯობესდეს საინვესტიციო პირობები და მისი მიზნობრივი გამოყენება;

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

დაღვზარდოთ კვალიფიციური სპეციალისტები, რომლებიც თანამედროვე მოთხოვნებთან იქნება შესაბამისობაში მოყვანილი;

ე) უზრუნველყოფთ თანამედროვე ტექნოლოგიებით, როგორც სასწავლო, ასევე წარმოების სფეროებს, სადაც დასაქმდებიან ჩვენს მიერ მომზადებული ახალგაზრდა კადრები.

21-ე საუკუნეში განათლების მნიშვნელობა უმთავრესი უნდა გახდეს საზოგადოებისათვის, რამეთუ ცოდნა არის ძალა, რომელიც საუკეთესო გზაა თავის დამკვიდრებისათვის და თვითრეალიზაციისათვის, რათა იყო მოთხოვნადი და კონკურენტუნარიანი. სწავლისა და ცოდნის გარეშე, კომპიუტერულ ეპოქაში გზის გაგნება და ორიენტაცია შეუძლებელია.

უმადლესი განათლების სისტემის ძირითადი ამოცანაა, რომ ის პასუხობდეს თანამედროვე გამოწვევებს და შესაბამისობაში მოდიოდეს შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან. ასევე, ეროვნული სისტემების ნაყოფიერებისა და განვითარების ერთ-ერთ ეფექტურ გზად უნდა იქცეს სტუდენტებისა და აკადემიური პერსონალის ინტერნაციონალიზაცია. (განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგია 2017-2021)

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, განათლების სამინისტროში უნდა შეიქმნას დამატებითი ინსტიტუტი, რომელიც მოემსახურება ქვეყნის მამულებით კვალიფიციური კადრების მიწოდებას, რომელიც აუცილებელია დაუქვემდებარდება კადრებზე მოთხოვნა- მიწოდებას. ე.ი. ადგილებიდან წამოვიდეს მოთხოვნები ვის, რომელი სპეციალისტი (ექიმი, პედაგოგი, აგრონომი, ვეტერინარი, ზოოტექნიკი, ბიზნესმენი, ტურისტი, ფინანსისტი, დიპლომატი) სჭირდება და ამის მიხედვით ჩაირიცხებიან უმაღლეს სასწავლებლებში, ეს კი ხელს შეუწყობს მათ პროფესიონალურ და სასწავლებლებში პედაგოგების აკადემიური ხარისხის ამალვებას, რადგან სტუდენტი დაინტერესებული იქნება, მიიღოს ისეთი განათლება, რომელიც დააკმაყოფი-

ლებს თანამედროვე მოთხოვნებს და რაც მთავარია მის დასაქმებასაც.

თითოეული ქვეყნის ეკონომიკის ამოსავალი წერტილი თუ ვიტყვით, რომ წარმოების სფეროა ტყუილი არ იქნება. ამიტომ უპირველეს ყოვლისა შევეხოთ მას.

- 1992 წლიდან საქართველოში განხორციელდა აგრარული რეფორმები და მათ შორის სოფლის მეურნეობაში. მსხვილი სახელმწიფო მეურნეობების და კოლმეურნეობების ბაზაზე ჩამოყალიბდა წვრილგლეხური მეურნეობები. ე.ი. მსხვილი კონფიგურაციის მქონე მიწის ფართობები დაუნაწილდათ მცირე ნაკვეთების სახით გლეხებს (1.25 ჰა.), რამაც გამოიწვია წვრილ მრავალნაკვეთებად დანაწევრება, სადაც წარმოების ეკონომიკურ ეფექტიანობაზე ლაპარაკი ზედმეტია, ინტენსიური მიწის ფართობები გადავიდა არაინტენსიურ (საძოვრებში) ფართობებში და მიწის დიდი ნაწილი დაუმუშავებელი დარჩა. მაგალითად, 800 ათასი ჰა-ი სახნავიდან მუშავდება მხოლოდ 300-350 ათასი ჰა-რი მიწის ფართობები. სამწუხაროდ გავიდა თითქმის 32 წელი და მიწის რეფორმას, რომელსაც უნდა გადაეჭრა, ორი მნიშვნელოვანი საკითხი, პირველი ეს იყო - მოსახლეობის კვების პროდუქტებით უზრუნველყოფა, ხოლო მეორე - გადაამუშავებელი მრეწველობის - ნედლეულით უზრუნველყოფა, შეუსრულებელი დარჩა. ჯერ კიდევ არ არის დადგენილი მინათმფლობელისა და მინათმოსარგებლის ჩვენთვის მისაღები ორიგანიზაციული ფორმები.

როგორც ცხრილი №1-ს მაჩვენებლების სტრუქტურა გვიჩვენებს, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობები 2010 წელს, 1990 წელთან შედარებით შემცირებულია 0.61 %-ით, 2020 წელს 0.70 %-ით და 2021 ლისათვის ასევე 0.70 %-ით, რამაც შესაბამისად გამოიწვია პროდუქციის წარმოების მოცულობის შემცირება 663 ათ. ტონიდან 426 ათას ტონამდე, ე.ი. შემცირდა 337 ათ. ტონით.

რაც შეეხება ვენახის ფართობებსა და ყურძნის

ცხრილი 1

Table with 8 columns: Year, Area (thousand ha), and Percentage. Row 1: 1990 წ. ათ. ჰა., 2010 წ. ათ. ჰა., 2020 წ. ათ. ჰა., 2021 წ. ათ. ჰა., 2010 წ. 1990 წ. %, 2020 წ. 1990 წ. %, 2021 წ. 1990 წ. %. Row 2: ნათესი ფართობი სულ (ათ. ჰა.), 701.9, 275.3, 209.9, 211.8, 0.39, 0.30, 0.30

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური 2022წ.

ვენახის ფართობი და ყურძნის წარმოების მოცულობა 1950-2021 წ.წ.-ში. ცხრილი №2

	1953 წ.	1990 წ.	2000 წ.	2021 წ.	2021 წ.- 1953 წ. %-ში	2021 წ.- 1990 წ. %-ში
ვენახის ფართობი სულ (ათ. ჰა.)	52.1	103.1	60.0	42.8	-17.9	-58.5
წარმოებულია ყურძენი მთლიანად (ათ. ტ.)	78.1	691.0	210.0	271.6	+3.5	-41.0

ხილის ფართობი და წარმოების მოცულობა 1990წ.-2021 წ. ცხრილი №3

	1985 წ.	2000 წ.	2017 წ.	2021 წ.	2021 წ.-1985წ. %-ში.
ხილის ფართობი სულ (ათ.ჰა)	128.0	48.1	30.3	35.0	-73.6
წარმოებულია ხილი მთლიანად (ათ.ტ.)	750.0	250.0	114.5	233.2	-69.0

ციტრუსებისა და ჩაის ფართობები, წარმოება 1990წ.-2021წ. ცხრილი №4

	1988წ.	2000 წ.	2005 წ.	2021 წ.	2021წ.- 1988წ. %-ში
ციტრუსების ფართობი სულ (ათ.ჰა.)	21.5	3.1	9.4	7.4	-65.6
წარმოებულია სულ (ათ.ტ.)	283.1	40.0	122.3	61.6	-78.25
ჩაის ფართობი სულ (ათ.ჰა.)	18.2	4.8	4.5	4.6	-74.8
წარმოებულია ჩაის ფოთოლი სულ (ათ.ტ.)	182.0	24.0	22.7	2.9	-98.9

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური 2022წ.

წარმოების მოცულობას, როგორც ცხრილი №2 -დან ჩანს ვენახის ფართობები 2021 წელს, 1990 წელთან შედარებით, შემცირებულია 58.5%-ით, ხოლო ყურძნის წარმოების მოცულობა მართალია 1953 წელთან შედარებით 3.5-ჯერ გაიზარდა, მაგრამ 1990 წელთან შედარებით შემცირებულია -41%-ით. არ შეიძლება არ ავლნიშნოთ ის გარემოება, რომ ვენახის ფართობი შემცირებულია 1953 წელთანაც კი 17.9%-ით, რაც ყოველად დაუშვებელია, ისეთი ქვეყნისათვის, როგორც საქართველოა. მართალია 2021 წელს წარმოებულია 271.6 ათასი ტონა ყურძენი, რაც 29.3 პროცენტით აღემატება 2000 წლის შესაბამის მაჩვენებელს, მაგრამ ბევრად ჩამორჩება 1990 წლის მაჩვენებელს.

ხილით დაკავებულ ფართობის ბალებს 1985 წელს 128 ათ.ჰექტარი ეკავა, ხოლო საერთო მოსავალი 750 ათ. ტონას აღწევდა. ცხრილი №3 გვიჩვენებს 2021 წელს, 1985 წელთან შედარებით ხილის ფართობი შემცირებულია 73.6%-ით. რამაც თავისთავად ცხადია იმოქმედა წარმოებული პროდუქციის მოცულობაზე და 750 ათ. ტონიდან შემცირებულია 233.2 ათ. ტონამდე. ე.ი. ხილის წარმოების მოცულობა შემცირებულია 73.6 %-ით. მეხილეობის

წარმოების მოცულობის შემცირების ძირითადი მიზეზი იგივეა, რაც მევენახეობაში.

საქართველოში ციტრუსებიდან გავრცელებულია მანდარინი, ლიმონი, ფორთოხალი, გრეი-ფურტი. 1990 წლამდე არსებობდა ციტრუსების წარმოების სპეციალიზებული მეურნეობები, ძირითადად აფხაზეთში, აჭარასა და სამეგრელოში. 1988 წლისათვის ციტრუსებს ეკავა 21.5 ათ. ჰექტარი, აქედან 4.3 ათასი ჰექტარი მოდიოდა საკარმიდამო ნაკვეთებზე.

ციტრუსებისა და ჩაის ფართობები და წარმოების მოცულობა, როგორც ცხრილი №4-დან ჩანს 2021 წელს, 1988 წელთან შედარებით შემცირებულია. კერძოდ, ციტრუსების ფართობები შემცირებულია 65.6%-ით და წარმოების მოცულობა 78.9%-ით.

ქვეყნის ეკონომიკაში განსაკუთრებული ადგილი ეჭირა მეჩაიეობას, იგი სოფლის მეურნეობის მაპროფილებელი და მაღალრენტაბელური დარგი იყო და მნიშვნელოვნად განსაზღვრავდა დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობის შემოსავლებს. საუკეთესო წლებში საქართველოში აწარმოებდნენ 582 ათას ტონა ხარისხოვან ჩაის ფოთოლს, რაც მზა

მსხვიფხვარქოსანი (მფრპ) პირუტყვის სულადობა და პროდუქციის წარმოების მოცულობა 1990-2021წ. ცხრილი №5

	1990 წ.	2000 წ.	2005 წ.	2021 წ.	2021 წ.- 1990 წ.%ში.
მფრპ სულადობა სულ (ათ.სული)	1298.3	1177.4	1190.6	928.6	-28.48
წარმოებულია ხორცი სულ (ათ.ტ.)	110.0	107.9	104.7	72.6	-34.00
მერძეულის მიმართულების სულადობა (ათ.სული)	551.7	646.3	709.9	451.7	-18.20
წარმოებულია რძე (ათ.ლიტრი)	659.4	618.9	755.7	587.9	-10.85

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური 2020

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

პროდუქციაში 145 ათას ტონა ხმელ ჩაის იძლეოდა. 2021 წელს, 1988 წელთან შედარებით ჩაის ფართობი შემცირებულია 74.8%-ით. შესაბამისად შემცირებულია ჩაის წარმოების მოცულობაც 98.9%-ით. ქვეყანამ უნდა გაატაროს რადიკალური ღონისძიებები, რათა უმოკლეს ვადაში მეჩაიეობა კვლავინდებურად ერთ-ერთი შემოსავლიანი და მაღალრენტაბელური დარგი გახდეს.

საქართველოში კარგად იყო განვითარებული მეცხოველეობა. არსებობდა მეცხოველეობის მსხვილი კომპლექსები, რომლებშიც პირუტყვი ძირითადად ბაგურ კვებაზე იყო. ასევე მეცხოველეობა წარმოდგენილი იყო კერძო სექტორშიც. როგორც ცხრილი №5-დან ჩანს 2021 წელს, 1990 წელთან შედარებით მფრპ სულადობა შემცირებულია -28.48%-ით. ე.ი. შემცირებულია 369.7 ათ. სულით, ასევე, მერძეულ მიმართულებაშიც, შემცირებულია როგორც სულადობა, ასევე რძის წარმოების მოცულობა, შესაბამისად: -18.20 % და -10.85%-ით. რაც შეეხება ხორცის წარმოებას 2021 წელს, 1990 წელთან შედარებით შემცირებულია -34%-ით. ე.ი. შემცირდა 37.4 ათ.ტონით. ასევე, ჩამონველილი რძის რაოდენობის მიხედვით 2021 წელი ჩამორჩება 1990 წლის მაჩვენებელს. კერძოდ, თუ 1990 წელს წარმოებული იყო 659.4 ათ.ტონა რძე, 2021 წლისათვის იგი შეადგენდა მხოლოდ 587.9 ათ.ტონას. ე.ი. 71.5 ათ. ტონით ნაკლებს.

მეცხვარეობა ტრადიციულად მთის ზონებშია. კერძოდ, ყაზბეგის, დუშეთის, თიანეთის, ახალგორის რაიონებში, თუმცა ცხვარი ქვემო ქართლში, კახეთში და სამცხე-ჯავახეთშიც ჰყავთ, ხოლო თხა-სამეგრელოსა და აფხაზეთის რაიონებში. 2021

წელს, 1990 წელთან შედარებით ცხვრისა და თხის სულადობა 1833.6 ათ. სულიდან, შემცირდა 929.3 ათ. სულამდე. ე.ი. 49.32 %-ით.

მელორეობას ქართველი ხალხი ოდითგანვე მისდევდა. ზამთრის პერიოდში ღორის ხორცი ერთ-ერთ ძირითად პროდუქტს წარმოადგენდა. ღორი ჰყავდათ თითქმის ყველა ქრისტიანული სარწმუნოების გლეხურ მეურნეობებში, ასევე არსებობდა მელორეობის მსხვილი კომპლექსებიც. შემცირებულია, როგორც ღორის სულადობა, ასევე ხორცის წარმოების მოცულობაც. კერძოდ, 2021 წელს, 1990 წელთან შედარებით ღორის სულადობა შემცირდა -81.1%-ით და ხორცის წარმოების მოცულობა -55.2%-ით. რაზეც სხვა ფაქტორებთან ერთად განსაკუთრებით იმოქმედა უკანასკნელ წლებში ღორის ავადმყოფობის გავრცელებამ.

2022 წლის პირველი იანვრის მდგომარეობით, საქართველოში სოფლად 1 485.7 ათასი ადამიანი ცხოვრობდა, რაც ქვეყნის მთლიანი მოსახლეობის 40.3%-ია. ბოლო 7-8 წლის განმავლობაში საქართველოში ურბანიზაციის დონის ზრდის ტენდენცია გამოიკვეთა. 2012 წლის პირველი იანვრის მონაცემთან შედარებით, სოფელში მცხოვრები მოსახლეობის წილი 32.3% -ით შემცირდა

„საქსტატი“ 2017 წლიდან აწარმოებს დასაქმებულთა სექტორული განაწილების სტატისტიკას, რომლის მიხედვითაც, 2017 წელს სოფლის მეურნეობაში 737 ათასი ადამიანი, ხოლო 2018 წელს 10.5%-ით ნაკლები - 659 ათასი ადამიანი იყო დასაქმებული. სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა დაახლოებით 75% თვითდასაქმებულია. თუ ცალკე დავთვლით სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა

საშუალო შრომის პროდუქტიულობას, თვეში 407 ლარი გამოდის, რაც ქვეყნის ეკონომიკაში არსებულ საშუალო შრომის პროდუქტიულობაზე 5-ჯე ნაკლები მაჩვენებელია. შრომის პროდუქტიულობით სოფლის მეურნეობა სხვა სექტორებს შორის ბოლო ადგილზეა და ბოლოდან მეორე ადგილზე მყოფ განათლების სექტორსაც კი 2.5-ჯერ ჩამორჩება. სწორედ შრომის პროდუქტიულობის დაბალი დონეა ქართულ სოფლებში და მით უმეტეს, სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული ადამიანების სიღარიბის მიზეზი. ამ სექტორში დასაქმებული პირები ვერ გამოიმუშავენ იმდენ თანხას, რომ სიღარიბეს თავი დააღწიონ.

დასკვნა

ზემოთ მოყვანილი ციფრები მეტყველებს სწორედ იმ შეცდომებზე, რომელიც დაშვებული იქნა მთელი ამ 32 წლის განმავლობაში და ვფიქრობდროულია გაკეთდეს დასკვნები:

1. განათლების სამინისტროში უნდა შეიქმნას დამატებითი ინსტიტუტი, რომელიც მოემსახურება ქვეყნის მასშტაბით კვალიფიციური კადრების მინოდებას, რომელიც აუცილებელია დაუქვემდებარდება კადრებზე მოთხოვნა- მინოდებას;
2. მეტი ყურადღება დაეთმოს წარმოების სფეროს, რადგან ეს არის ამოსავალი წერტილი, რომელზეც უნდა იდგეს საქართველოს ეკონომიკის განვითარება;
3. უპირველეს ყოვლისა მუნიციპალიტეტებში ტერიტორიული თვალსაზრისით დაჯგუფდეს სოფლების რაოდენობა, რომელთა ბაზაზეც მოხდება მინების კონსოლიდაცია (კოოპერირება), რის საფუძველზეც ჩამოყალიბდება სააქციო საზოგადოებები;
4. ტერიტორიის სიდიდიდან გამომდინარე დადგინდეს სააქციო საზოგადოების ოპტიმალური ვარიანტი (5 ჰა; 10 ჰა; 20 ჰა; 50 ჰა; 100 ჰა და ა.შ.);
5. თითოეულ სააქციო საზოგადოებას განესაზღვროს არსებული ნიადაგობრივ, ბუნებრივ-კლიმატური პირობებიდან და ადგილ-მდებარეობის მიხედვით მიმართულება;
6. დადგინდეს თითოეულ სოფელში (თემში) კომლთა რაოდენობა და კომლიდან რამდენი ადამიანია დასაქმებული სოფლის მეურნეობაში და ამის მიხედვით განისაზღვროს ორგანიზაციული ფორმის ოპტიმალური ვარიანტი;

7. დადგინდეს ფართობი სულ: მ.შ. სახნავი, მრავალწლიანი ნარგავები, სათიბი, საძოვარი, ნასვენინები (ჰა.), რომლებიც უნდა მიეკუთვნოს განსაზღვრული მიმართულებების მიხედვით სააქციო საზოგადოებებს (კოოპერატივებს);

8. დადგინდეს სახელმწიფო და კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ფართობები, რათა ვიცოდეთ სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული მიწის ფართობების ოდენობა. თუ სურვილს გამოთქვამენ ფერმერები მათ დამუშავებაზე, სახელმწიფომ იჯარით გასცეს მათზე (ჰა.);

9. დადგინდეს მიწის ფართობების და დარგობრივი მიმართულებების მიხედვით რამდენი ტრაქტორი, კომბაინი, გუთნები, კულტივატორი, სათესი, ფარცხი, შესანამლი აპარატი და ა.შ. მექანიზირებული საშუალებები სჭირდებათ თითოეულ სააქციო საზოგადოებას (კოოპერატივს), გაანგარიშებულ იქნას დასამუშავებელი ფართობების და სხვა შესასრულებელი სამუშაოების მიხედვით;

10. დადგინდეს სად განთავსდეს სერვისცენტრები, რათა ხელმისაწვდომი იყოს ფერმერებისათვის;

11. მიმართულებების მიხედვით დადგინდეს სად განვითარდეს გადამამუშავებელი (ღვინის ქარხნები- ბოთლებში ჩამოსხმით, საკონსერვო ქარხნები, რძისა და ხორცის გადამამუშავებელი და ა.შ.) საწარმოები;

12. სოფლის-მეურნეობის თავისებურებებიდან გამომდინარე ჩამოყალიბდეს ისეთი საგადასახადო, საკრედიტო და სადაზღვევო სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს მენარმის სტიმულირებას, რათა მენარმე არ გაკოტრდეს და სურვილი გაუჩნდეს, რომ კვლავ აწარმოოს სოფლის მეურნეობის პროდუქტები და ყოველწლიურად მაქსიმალურად იქნას დაკმაყოფილებული მოსახლეობის მოთხოვნილება სასურსათო პროდუქტებზე. ამასთან ერთად წარმოებულ იქნას სასაქონლო პროდუქცია, რომელსაც ექსპორტზე გაიტანს და დამატებით შემოსავლებს მოუტანს ეროვნულ ეკონომიკას.

დადგა დრო, რომ ახლებურად ვიაზროვნოთ და ვიზრუნოთ საკუთარი ქვეყნის მომავალზე. არ დავუშვავთ წარსულის შეცდომები და თანამედროვე მოთხოვნებიდან გამომდინარე მომზადდეს კვალიფიციური სპეციალისტები და გზა დაგუთმით პროფესიონალიზმს, რომელიც ამოიყვანს ჩვენს ქვეყანას არსებული მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობიდან.